

SCENARIUSZ 5

WENEZUELA KOLUMBIA

*Niezależność
podejmowania decyzji*

WENEZUELA KOLUMBIA

WSTĘP GEOGRAFICZNO-PROBLEMOWY

Wenezuela i Kolumbia – kryzys humanitarny

Wenezuela to państwo znajdujące się w północnej części Ameryki Południowej, położone nad Morzem Karaibskim i Oceanem Atlantyckim. Gospodarka Wenezueli opierała się na dochodach ze sprzedaży ropy naftowej, co zapewniało jej dobre funkcjonowanie do czasu, gdy w 2013 roku pod rządami prezydenta Nicolása Maduro zapanowała dyktatura. W 2018 roku doprowadziła ona kraj do katastrofy ekonomicznej i kryzysu humanitarnego. Około 90% ludzi znalazło się na granicy skrajnego ubóstwa, czyli tzw. minimum egzystencji, które wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego życie ludzkie jest zagrożone. W sklepach brakowało żywności. Część szkół i szpitali przestała działać. Tak głęboki kryzys humanitarny może w połączeniu z konfliktem politycznym przerodzić się w wojnę domową.

Wskutek kryzysu bardzo wielu Wenezuelczyków zaczęło emigrować z kraju. Większość z nich opuszczała Wenezuelę, przekraczając granicę z Kolumbią. Od 2018 roku na pograniczu wenezuelsko-kolumbijskim odnotowano największy w Ameryce Łacińskiej ruch migracyjny. W ciągu roku ponad milion migrantów z Wenezueli przybyło do Kolumbii. Przy wspomnianej granicy znajduje się most Símona Bolívara, który został nazywany przez media mostem desperacji. Stał się on symbolem kryzysu uchodźczego. W styczniu 2019 roku, kiedy realizowany był odcinek „Efektu Domina”, każdego dnia kilkadziesiąt tysięcy Wenezuelczyków przechodziło przez ten most.

Położona na terenie Kolumbii Cúcuta to miasto, przez które przechodzi najwięcej wenezuelskich uchodźców. Dla większości stanowi ona przystanek w dalszej drodze, niektórzy zaś próbują tu ułożyć sobie życie.

Wielu uchodźców z Wenezueli kieruje się do stolicy Kolumbii, Bogoty. Aby tam dotrzeć, muszą przebyć trasę liczącą ponad 500 km. Niektórzy idą jeszcze dalej, do Ekwadoru, Peru, a nawet Chile. Większość osób, w tym wiele małych dzieci, idzie piechotą, bo nie stać ich na jakikolwiek transport. Część drogi wiedzie przez wysokie góry, a uchodźcy nie są przygotowani na warunki tam panujące, co naraża ich życie i zdrowie.

Organizacja Comparte por una vida – pomoc dla wenezuelskich dzieci

Wenezuelska organizacja pozarządowa Comparte por una vida (CPUV) prowadzi programy dożywiania dzieci w szkołach i szpitalach. Jedną z placówek biorących udział w projekcie dożywiania prowadzonym przez CPUV jest szkoła La Frontera w Kolumbii, w której uczy się ponad 500 wenezuelskich dzieci. Te najbardziej potrzebujące otrzymują wsparcie od organizacji – 100 dzieci dzięki temu dostaje w szkole obiady. Jako że ich rodziców nie stać na zapewnienie im odpowiedniego wyżywienia, jest to dla nich podstawowy, często jedyny, posiłek w ciągu dnia.

Projekt wspierany przez Kulczyk Foundation

Kulczyk Foundation przekazała Comparte por una vida środki finansowe na rzecz programów dożywiania dzieci prowadzonych przez organizację w szkołach w Wenezueli i Kolumbii. Dzięki temu wenezuelskie dzieci, które uczą się w tych placówkach, otrzymują ciepłe posiłki i zdrową żywność.

Podjęcie niezależnych decyzji – Dlaczego warto poruszyć ten temat?

Któż z nas nie marzył o wygranej na loterii? Jak wpłynęłoby to na podejmowane przez nas decyzje i w konsekwencji jak zmieniłoby nasze życie? Większość z nas ma określone dochody, co z jednej strony uczy planowania wydatków, z drugiej jednak ogranicza możliwości wyboru tego, co chcielibyśmy zrobić.

Niezależność ekonomiczna daje większą swobodę w kierowaniu się w dokonywaniu wyborów tym, czego naprawdę chcemy i pomaga w podejmowaniu decyzji w trudnych sytuacjach. Dlatego warto dążyć do jej uzyskania, aby móc w życiu realizować to, co jest dla nas ważne, nasze marzenia i cele, które nadają życiu sens.

W uświadomieniu sobie ważności tego zagadnienia pomóc mogą przykłady dwóch osób – Muhamada Yanusa oraz Victora Frankla. Pierwszy poprzez swój bank dla ubogich dawał szansę na nowe życie, takie zwrotne kieszonek na określone cele; a drugi po przeżyciu obozu zagłady szukał sensu, który daje ludziom szansę przeżycia najtrudniejszych nawet doświadczeń – odpowiadał na pytanie po co żyć, a nie jak, co pomagało określić sens i kierunek dalszej świadomie obranej drogi. W 2006 roku Komitet Noblowski w uzasadnieniu przyznania Pokojowej Nagrody Nobla Muhammadowi Yanusowi z Bangladeszu i jego organizacji Grameen Bank napisał, że: „nie będzie można osiągnąć trwałego pokoju, dopóki duże grupy ludności nie znajdą sposobu na wydostanie się z nędzy”. Profesor ekonomii z Bangladeszu, nazywany „bankierem biedoty” pożyczał pieniądze w zasadzie jedynie kobietom na bardzo konkretne cele, np. zakup sprzętu do domu. Pomysł ten powstał, gdy w 1976 roku wraz z grupą swoich studentów trafił do wsi Dżobra, w której kobiety wytwarzały bambusowe stołki. Zarabiały po 2 centy dziennie i nie było ich stać na zakup materiału za 20 centów. Było to poza ich zasięgiem finansowym. Pobierały więc materiał od przyszłego nabywcy. Wysłuchał ich historii i postanowił im pomóc stać się bardziej samodzielnymi w prowadzeniu tego mikro biznesu, udzielił im pożyczki. Eksperyment okazał się udany i przekształcił się w ogromną inicjatywę uhonorowaną Nagrodą Nobla. Badania prowadzone w ciągu wielu lat funkcjonowania jego banku pokazują jednak, że nie każdy pożyczkobiorca potrafi sobie poradzić z samodzielnością i wolnością, które uzyskał dzięki pożyczonym pieniądzą. Mieli środki, ale nie potrafili określić i jasno sprecyzować swojego celu, popadali w długi. Inni w tym samym czasie wiedzieli, jak spożytkować tę szansę i tworzyli sobie warunki do godnego życia. Można ich porównać do osób, które wygrały w toto lotku. Wielu z nich skończyło przygodę z raptownym przyplływem pieniędzy depresją, długami i uzależnieniami, gdy inni spożytkowali środki pozytywnie, wiodą spokojne życie lub angażują się w społeczne inicjatywy na rzecz innych.

Victor Frankl, austriacki psychiatra i psychoterapeuta, w czasie wojny był więźniem obozów koncentracyjnych. To doświadczenie skłoniło go do zastanawiania się, co daje jednym wolę życia, a innym ją odbiera. Zaobserwował, że największe szanse na przeżycie obozów zagłady mieli ci, na których po ewentualnym powrocie czekało zadanie do wykonania – mogło to być wychowanie dziecka, lubiana i pasjonująca praca czy danie świadectwa innym o tym, co przyszło im przeżyć. Frankl pisał, że jeśli jesteśmy w stanie znaleźć jakiś cel, będzie nam nie tylko łatwiej tolerować cierpienie, ale też stanie się ono wyzwaniem. Podstawą wypracowanej przez niego metody logoterapii („logos” znaczy „sens”) jest uzmysłowienie sobie sensu życia. Trzema drogami, które mogą doprowadzić do odkrycia sensu, są twórcza praca lub działanie, kontakt z innym człowiekiem, a przede wszystkim poczucie miłości dawanej i otrzymywanej oraz oswajanie cierpienia poprzez wykształcenie rezyliencji, która jest ważną umiejętnością radzenia sobie w obliczu kryzysu oraz zdolnością powracania do równowagi po trudnych wydarzeniach.

Posiadanie zarówno wystarczających środków ekonomicznych, jak i jasno sprecyzowanego celu oraz określonego sensu życia, jest kluczem do wolności wyboru, samoświadomości i autoekspresji. Wybudowania statuy wolności i odpowiedzialności w jednym. Pokazywanie młodym ludziom tej perspektywy może wzmocnić ich w samostanowieniu, samoświadomości i dokonywaniu w życiu dobrych niezależnych wyborów.

Podejmowanie niezależnych decyzji

Zagadnienia kluczowe: wolność – większe spektrum wyboru związane z niezależnością ekonomiczną, możliwość podejmowanie decyzji bez presji ekonomicznej, nasze zasoby, realizacja celów

Środki dydaktyczne: film, karty pracy – „Budżet rodziny”, „Decyzje Marii”, „Moje decyzje”, „Moje zasoby”.

CELE ZAJĘĆ

- **WIEM:** Uczeń wie, że niezależność finansowa daje szansę na większą wolność przy podejmowaniu życiowych decyzji, a także daje więcej możliwości realizacji celów, więc warto wykorzystywać nasz potencjał, aby uzyskać taką swobodę.
- **CZUJĘ:** Uczeń potrafi określić, jak może się czuć osoba, której swoboda decyzji jest ograniczona ze względu na sytuację materialną.
- **POMAGAM:** Uczeń ma świadomość, że osoby z jego rodziny dysponują określonymi środkami finansowymi i stara się rozmawiać z nimi o swoich potrzebach w kontekście dostępnego budżetu.

PRZED ZAJĘCIAMI

Zaaranżuj salę do pracy w grupach. Wydrukuj załączniki i przygotuj projekcję filmu. Zapoznaj się z całym odcinkiem serialu dokumentalnego „Efekt Domina. Dla naszych dzieci” (sezon 6.) dostępnym na stronie www.kulczyk-foundation.org.pl. Przeczytaj również wprowadzenie do zajęć **Dlaczego warto poruszyć ten temat** oraz **Wstęp geograficzno-problemowy**, w którym została opisana masowa ucieczka mieszkańców Wenezueli do sąsiedniej Kolumbii w wyniku kryzysu humanitarnego.

Poprosz uczniów, aby przynieśli na zajęcia analizy celów i marzeń z zajęć poświęconych Lesotho.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Czy niezależność finansowa pomoże mi realizować moje marzenia?

PRACA INDYWIDUALNA, ROZMOWA

Poprosz uczniów, aby na swoich analizach celów i marzeń zaznaczyli te, do realizacji których potrzebne są pieniądze oraz inne zasoby, czyli cechy, zalety, umiejętności. Rozdaj im karty pracy „Moje zasoby”, niech wypiszą na nich zasoby potrzebne do realizacji poszczególnych celów.

Zapytaj uczniów, jakie refleksje po tym ćwiczeniu im się nasuwają, czy pieniądze są celem, czy środkiem do realizacji celów. Powiedz, że gdy coś jest dla nas ważne i staramy się to osiągnąć, to warto się zastanowić, co takiego posiadamy, potrafimy lub wiemy, co przybliży nas do realizacji celu. Podkreśl, jak ważne jest, abyśmy poznawali i rozwijali nasz potencjał, który może nam pomóc w osiągnięciu niezależności finansowej, która ułatwia dokonywanie wyborów w zgodzie z samym sobą.

Efekt Domina. Dla naszych dzieci

FILM, BURZA MÓZGÓW, PRACA W GRUPACH, PRACA INDYWIDUALNA

Powiedz uczniom, że za chwilę obejrzą fragment serialu dokumentalnego „Efekt Domina. Dla naszych dzieci”, który pokazuje historię kobiety, Marii, jednej z ofiar kryzysu w Wenezueli.

Po projekcji powiedz uczniom, że Maria musiała podjąć pewne decyzje dotyczące siebie i swojej rodziny, a przed nią jest jeszcze wiele decyzji do podjęcia. Poproś, aby zastanowili się, jakie to były decyzje. Zapisuj podawane przez uczniów odpowiedzi.

Następnie podziel klasę na 4–5-osobowe grupy, rozdaj im karty pracy „Decyzje Marii” i poproś, żeby każda z nich wybrała jedną z decyzji Marii i odpowiedziała na następujące pytania:

- Co wpłynęło na to, że podjęła taką decyzję (przeszłość)?
- Co może wpłynąć na jej decyzję (przyszłość)?
- Czy podjęta decyzja była taka, jaką Maria chciała podjąć, czy wolałaby, aby było inaczej (przeszłość)?
- Co może pomóc, aby decyzja była zgodna z tym, czego chce Maria (przyszłość)?

Poproś, aby dwie grupy zaprezentowały swoje odpowiedzi – jedna dotyczące przeszłości i jedna przyszłości. Pozwól innym na dodawanie istotnych według nich kwestii.

Zapytaj uczniów, jakie mają refleksje. Czy łatwo jest podjąć własną, zgodną z samym sobą decyzję? Co sprawia, że jakaś decyzja wydaje im się zgodna z tym, czego rzeczywiście chcą? Jakie widzą czynniki, które ograniczają wolność wyboru? Co z kolei może zwiększyć swobodę podejmowania decyzji? Zapisuj odpowiedzi i zwróć uwagę, aby znalazły się wśród nich: marzenia i cele, którymi się kierujemy oraz kwestie finansowe.

Możesz kontynuować to zadanie. Powiedz uczniom, że codziennie każdy z nas podejmuje różne decyzje. Dokonujemy wielu wyborów: co zjeść na śniadanie, którą bluzkę kupić, gdzie się uczyć, mieszkać i z kim spędzać czas. Rozdaj im karty pracy „Moje decyzje” do wypełnienia. Poproś, aby każdy zrobił sobie listę trzech decyzji, które ostatnio podjął, i trzech, które będzie musiał podjąć. Następnie niech zastanowią się, co wpłynęło na to, jakie decyzje już podjęli, a jakie widzą czynniki, które mogą wpłynąć na ich przyszłe decyzje. Niech się zastanowią, czy czuli, że mają wolność w podejmowaniu tych decyzji. Co mogłoby pomóc w podjęciu przyszłych decyzji, by były zgodne z ich przekonaniami?

Powiedz, że przed kryzysem Maria dzięki swoim umiejętnościom miała środki na utrzymanie rodziny. Pozwalało jej to na wybór pracy, miejsca zamieszkania i szkoły dla dzieci. Gdy wszystko straciła, wolność jej i rodziny została bardzo ograniczona. Kobieta nie miała już wyboru, gdzie mieszkać i pracować, jednak wykorzystwała swoje umiejętności, aby odzyskać niezależność finansową.

Zapytaj uczniów, jak w tym kontekście rozumieją pojęcie niezależności finansowej. Poproś, aby zastanowili się nad przykładami sytuacji, w których niezależność finansowa umożliwia dokonanie wyboru lub poszerza spektrum możliwości.

Nasze finanse

PRACA W GRUPACH

Podziel klasę na 4–5-osobowe grupy i daj każdej z nich kartę pracy „Budżet rodziny”. Powiedz, że druga kolumna odzwierciedla wydatki, kiedy rodzina dysponowała wysokim budżetem. Poproś, aby opracowali trzecią kolumnę budżetu, gdy dochody rodziny bardzo się zmniejszyły. Jak zaplanowaliby wydatki? Niech zaznaczą, co musi zostać, co można ograniczyć, z czego zrezygnować.

Porozmawiajcie o tym, dlaczego w taki sposób rozplanowali budżet.

Powiedz uczniom, że sytuacje finansowe ludzi często bardzo się różnią. Dla niektórych zakup butów to drobiazg, a dla innych jest poważną pozycją w budżecie. Niektórzy dostają kieszonkowe i mogą pójść w dowolnym momencie do kina, inni nie mogą sobie na taki wydatek pozwolić. Warto więc zwrócić uwagę, chociażby planując jakąś aktywność w gronie przyjaciół, czy na pewno każdego na nią stać. Należy też mieć świadomość, że w życiu każdego z nas może się zdarzyć coś, co spowoduje niekorzystną zmianę w naszej sytuacji materialnej i nagle coś, co było dla nas bez problemu dostępne, znajdzie się poza naszym zasięgiem. Może to być utrata źródła dochodu (np. przez rodzica) lub kryzys gospodarczy, który sprawia, że pieniądze tracą swoją wartość nabywczą, albo nie ma co za nie kupić (możesz przypomnieć kryzys w Polsce w latach 80-tych – kartki na jedzenie i puste półki), albo coś zaczyna kosztować o wiele więcej niż dotychczas, więc nie możemy sobie na to pozwolić. Zapytaj uczniów, czy ktoś doświadczył sytuacji, gdy pojechał zagranicę i coś, co kosztowało u nas przysłowiową złotówkę, tam kosztowało kilkakrotnie więcej. Czy zrezygnowali z zakupu? Jak się czuli w takiej sytuacji?

Tworzymy wachlarz wolności – Niezależność finansowa

Poproś uczniów o zastanowienie się nad pytaniem: Na ile czuję się niezależna/niezależny finansowo? Następnie poproś ich o zamalowanie skrzydła wachlarza na odpowiedniej wysokości. Niech pomyślą nad tym, na ile dzisiejsza lekcja zmieniła ich ogólne poczucie wolności, i oznaczą to na odpowiednim skrzydle wachlarza

Co nam daje niezależność finansowa?

I PODSUMOWANIE ZAJĘĆ

Podkreśl, że niezależność finansowa jest jedną z podstaw poczucia bezpieczeństwa (**WIEM**).

Zapytaj uczniów, jak mogły czuć się Maria i jej córka w nowej rzeczywistości, gdy nie mogły sobie pozwolić nie tylko na mieszkania, ale nawet na jedzenie. Gdy musiały podjąć każdą dostępną pracę, byle zarobić na utrzymanie (**CZUJĘ**).

Zwróć uwagę, że czasem nie mamy wpływu na sytuację, w jakiej się znajdujemy. Zdarza się, że okoliczności zewnętrzne, tak jak miało to miejsce w Wenezueli, pozbawią ludzi możliwości wyboru. Dlatego ważne jest, aby nie oceniać i starać się podchodzić ze zrozumieniem do czyjejś sytuacji. Przypomnij, jak ważny był dla Marii i jej córki życzliwy stosunek do nich innych ludzi (**POMAGAM**).

I DRODZY RODZICE I OPIEKUNOWIE!

Na dzisiejszych zajęciach realizowaliśmy temat: *Niezależność podejmowania decyzji*

Propozycje aktywności:

- Porozmawiaj z dzieckiem, czym jest lub, jeśli Twoje dziecko nie dostaje kieszonkowego, czym mogłoby być dla niego kieszonkowe, do czego służy i dlaczego warto oszczędzać.
- Porozmawiaj spokojnie z nastolatkiem o pieniądzu. Zapytaj, czego potrzebuje, poproś, aby zastanowił się nad hierarchią tych potrzeb i uwzględniając ją, zaplanował swoje wydatki. Uczy to dziecko racjonalnego planowania wydatków w połączeniu z określaniem swoich potrzeb.
- Zaproponuj dziecku stworzenie budżetu, aby nauczyć je planowania i zarządzania oszczędnościami.
- Zapytaj dziecko, czy chce porozmawiać o budżecie Waszej rodziny. Być może to dobry moment, aby podyskutować z nim o tym, na zaspokojenie jakich jego potrzeb Was stać, a jakich nie i dlaczego.
- Opowiedz dziecku o pierwszych samodzielnie zarobionych przez Ciebie pieniądzu, na co je wydałaś/wydałeś i jak znalazłaś/znalazłeś pierwszą pracę.